

Lärohandledning

efter Eva Wikanders bok

LÄRARHANDLEDNING

Vi ser gärna att eleverna kommer till föreställningen med öppna sinnen så förberedelser innan teaterbesöket är inte nödvändiga. Däremot är det viktigt att du som lärare ser föreställningen tillsammans med dina elever eftersom den kan väcka både känslor och frågor. Denna lärohandledning är alltså tänkt att användas efter teaterbesöket.

I ditt arbete som pedagog har du möjlighet att arbeta med föreställningen på det sätt som fungerar bäst för just dig och dina elever. Övningarna i kompendiet ska ses som uppslag och inspiration till egna idéer. Välj de övningar som känns tilltalande, välj bort de andra!

Vår förhoppning är att du här ska hitta roliga, kreativa övningar som fördjupar teaterupplevelsen. Lärohandledningen är även tänkt att inspirera dig och dina elever att prata om mobbing och hur ni bäst kan förebygga att någon känner sig utsatt i skolan.

Genom att vrida och vända på perspektiv och sätta sig in i andra människors situation kan vi få en bättre förståelse för andra människors verklighet. Det kan vara svårt att komma till kärnan i diskussioner om mobbing där utgångspunkten är elevernas egen verklighet eftersom någon lätt kan känna sig utpekad. Då kan det vara lättare att börja diskussionerna med historien om Johan och Peter som utgångspunkt. Vi märker att berättarföreställningen Ensamma Krigare blir en bra och neutral plattform för fortsatta diskussioner i klassrummet kring dessa viktiga frågor.

Kom ihåg föreställningen scen för scen:

- Johan och Peter presenterar sig och börjar berätta om när de var 10 år och gick i 4:an.
- Skolstart; Peter är sjuk och Johan leker med Steffe och Danne.
- Matsalen; Peter kommer tillbaka till skolan och kletar ner Johan med smör. Johan rör inte en min.
- Gympalektionen; Peter, Steffe och Danne skjuter bollar på Johan tills han blöder och det ringer ut.
- Fredagkväll; Peter följer med sin pappa på fotbollsmatch och därefter på krogen.
- Musiklektion; Johan spelar inför klassen, Peter hånar honom och åskan går.
- Elskåpet; Peter har en plan. Peter, Danne och Steffe drar med Johan till elskåpet vid järnvägsspåret.
- Johan lyckas fly och blir sjuk av rädsla. Stannar hemma. Linda besöker honom.
- Akvariet; Peter kommer hem och hittar sitt förstörda akvarium. Fisken Prins Valiant dör.
- Orienteringen; Johan och Linda förbereder sig och springer tillsammans.
- Bakhållet; Peter, Steffe och Danne förbereder ett bakhåll.
- Överfallet; Peter, Steffe och Danne håller fast och slår Linda. Johan skjuter med en pil Peter i axeln.
- Akuten; Peters mamma tröstar och han får besök av Magnus, gympaläraren. Johans pappa tröstar.

Om skolans värdegrund och uppdrag – ur Lgr 11:

Förståelse och medmännisklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

SVENSKA

1. Recension av föreställningen

Låt eleverna skriftligt recensera föreställningen enligt konstens alla regler. Vad handlade den om? På vilket sätt berättades det? Vad tyckte du om och varför tyckte du så? Vad tyckte du mindre om och varför tyckte du så? Vad var dina tankar innan du såg föreställningen? Hur förändrades de under tiden och vilka tankar hade du med dig ut efter föreställningen? Vad var ditt intryck av skådespelarna?

Läs upp recensionerna för varandra.

Skicka väldigt gärna till oss på Teater Pero!

2. Läs böckerna

Läs Eva Wikanders böcker "Samma med hajar" och "Ensam krigare" alt. samlingsutgåvan som heter "Johan och Peter". Föreställningen Ensam Krigare bygger på dessa berättelser. (Slut på förlag men kan finnas som klassuppsättning eller på biblioteket.)

Skriv en bokrecension.

3. Diskutera föreställningen

Förslag på frågeställningar:

Varför tror du att Johan och Peter är som de är?

Vad tror du hände med Johan och Peter sen? Vad jobbar de med idag? Vad har de för fritidsintressen?

Situationerna i pjäsen, skulle de kunna uppstå mellan tjejer? Diskutera eventuella skillnader.

Ditt starkaste minne från föreställningen, en replik eller nån speciell bild?

Kunde du känna igen dig i någon situation?

Har du någon gång låtit bli att leka med någon av rädsla för vad för vad andra ska tycka?

Vad skulle föräldrarna kunna göra för att hjälpa sina barn?

Vad skulle lärarna kunna göra för att hjälpa Johan och Peter?

Vem av de två personerna upplever du som mest ensam?

Upplever du att Johan och Peter har något gemensamt?

Minns du någon situation som du i efterhand ångrar att du inte reagerat på att någon annan blivit utsatt?

4. Teater med små medel

Föreställningen berättas med små medel, ofta i ett klassrum eller i en aula. Vi använder oss av tekniken storytelling där skådespelarna använder rent berättande. Diskutera med klassen hur det greppet påverkar hur de uppfattar föreställningen. Skulle man ha kunnat berätta historien på ett annat sätt? I så fall hur?

5. Känslor i fiktionen

Fundera på, och prata om, vad det är som berör i en historia, när blir man berörd? Har eleverna några favoriter bland filmer/böcker/pjäser/dikter som berör dem extra mycket? Prata om varför vissa saker berör mer än andra. Måste känslor vara självupplevda eller kan man uppleva känslor via konsten som man inte känt i verkliga livet?

Hans Nyberg och Claes Hartelius

Om språk och estetiskt berättande – ur Lgr 11:

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker (...)

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket. (Lgr-11 s.222)

ESTETISKA ÄMNEN

6. Teaterhistoria

Hur ser en teatersalong ut idag och hur såg den ut förr? Googla bilder på teatrar från olika tidsepoker som t.ex. Grekiska amfiteatrar, The Globe Theatre i London och Drottningholmsteatern. Diskutera hur ett teaterbesök gick till förr och nu. Är ni en Stockholmskola kan ni besöka Drottningholmsteatern som är världens bäst bevarade 1700-talsteater.

7. Måla minnen från föreställningen

Måla/skapa en bild av en scen ur föreställningen. Gör en seriestrip med tanke- & pratbubblor som beskriver en scen ur föreställningen.

8. Egen dokumentation

Dela in eleverna i grupper och be dem filma eller fotografera en scen ur föreställningen. Låt dem välja scen själva eller låt varje grupp filma en scen var som ni sedan kan sätta ihop till en egen liten film av föreställningen från A till Ö. Om eleverna själva får välja scen; prata om varför de valde som de gjorde.

9. En miljö

Låt eleverna fotografera, rita eller måla en plats/en miljö på skolan där de upplever att de själva, eller andra, känner sig osäkra eller kan må dåligt. Låt dem framställa platsen utifrån sin känsla. Gör sedan samma sak med den plats i skolan där de mår som bäst. Låt dem framställa platsen utifrån sin känsla. Skriv gärna en kort text till varje bild. Kanske kan ni avsluta med att sammanfatta allas arbete och sedan ta dessa till skolledningen om ni upplever att det finns behov av att belysa elevernas trygghetsperspektiv?

Om skolans värdegrund och uppdrag – ur Lgr 11:

Skolans uppdrag

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska prägla skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden. Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper.

De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet.

VÄRDEGRUND/LIVSKUNSKAP

10. Vuxnas roll

Denna övning kan göras som en klassdiskussion, ett grupparbete eller en individuell skrivuppgift. Be eleverna fundera på hur de vuxna i föreställningen agerade och om de kunnat göra på ett annat sätt? Vad gjorde de bra och vad gjorde de dåligt? Be eleverna sätta ord på vad de skulle vilja säga om de fick träffa de vuxna i föreställningen. Personer som förekommer pjäsen:

Johans pappa
Johans mamma
Peters pappa
Peters mamma
Maria - läraren
Magnus - gympaläraren
Vikarien i gymna
Musikfröken
Ville - Peters pappas kompis

11. Ja, Nej, Vet inte

Du ställer Ja/Nej/Vet inte-frågor till eleverna som svarar på frågorna utan att behöva stå till svars eller förklara något. Du ställer raka frågor och eleverna svarar genom att sträcka upp båda armarna som JA, lägga armarna i kors över bröstet som NEJ eller sträcka fram händerna och vifta som VET INTE. Du kan också låta eleverna blunda när de svarar ifall du tror att det är blyga. Exempel på frågor:

Skulle du våga säga ifrån om du såg att någon blev mobbad?

Finns det någon vuxen på skolan som du känner att du kan prata om såna här saker med?

Har du känt dig hotad på skolan nån gång?

Har du alltid någon du kan vara med på rasten?

Har du någon gång blivit kränkt på nätet?

Har du i något sammanhang känt att du har fått en "roll" i gruppen som du helst skulle vilja slippa?

Finns det platser på skolområdet som du undviker?

12. Om tanklöshet

Vi har alla varit med om att säga, eller göra något obetänksamt som kan göra någon ledsen. Be eleverna fundera ut en situation där de känt sig ledsna p.g.a. att någon handlat eller sagt något obetänksamt och låt dem skriva eller prata om denna situation. Be dem sedan fundera på, och skriva/prata om en situation där de själva någon gång handlat eller sagt något de ångrar just för att de inte tänkte sig för.

13. Hemlig kompis

Är en spännande och inspirerande lek som tränar er i konsten att vara snälla och bry er om varandra. Övningen kan göras under en dag eller en vecka eller under en ännu längre period.

Alla klassens namn skrivs på lappar. Eleverna drar varsin lapp och får namnet på en klasskamrat. Det är hemligt vem som får vilket namn. Nu är uppgiften för eleverna att uppmärksamma sin hemliga kompis på ett positivt sätt. I hemlighet.

Hur eleverna gör detta får de själva hitta på. Det gäller att inte bli avslöjad, men handlingarna måste ändå vara märkbara/synbara. Ett tips till eleverna är att försöka sätta sig in i den hemliga kompisens perspektiv – vad skulle hen bli glad för? Vilka intressen har hen?

I slutet av tidsperioden ska eleverna sedan gissa vem som varit deras hemliga vän. När övningen avslutas kan ni prata om hur det kändes att göra övningen. Blev stämningen annorlunda i klassen? Lärde ni er något nytt om varandra? Gör gärna om övningen kontinuerligt så att eleverna får en chans att sätta sig in i, och se olika kompisars behov. Ju mer ni tränar på att göra goda handlingar desto mindre behöver ni anstränga er och i bästa fall blir det svårare och svårare för eleverna att gissa vem som varit deras hemliga kompis.

14. Pappret

Ett handfast och illustrerande sätt att prata om hur ord och handlingar kan sätta sina spår i en annan människa är att göra följande övning:

Ge eleverna varsitt pappersark utan att förklara vad övningen ska leda till. Be eleverna att skrynkla ihop arket, stampa och slå på det men utan att riva sönder det. Be sedan eleverna att släta ut arket och titta på hur smutsigt och skrynkligt arket är. Be eleverna att säga förlåt till pappersarket. Trots att de bett om ursäkt och försökt släta ut pappret är det fortfarande sargat. Slutsats: Vissa saker sätter sig i både papper och människor för evigt.

OBS! Efteråt är det viktigt att föra en diskussion med eleverna om vikten av att ta hand om varandra men också om vikten av att stå upp för, och be om ursäkt för sina handlingar när skadan väl är skedd.

15. Värdegrunds övning

Följande små situationer kan användas som underlag för värdegrundsövning i klassrummet. Skjut undan bänkarna och påstå att det går en linje diagonalt genom rummet. Rummets ena hörn symboliserar en plats där man uppfattar allting som elakt eller kränkande. I rummets motsatta hörn uppfattar man ingenting som elakt eller kränkande. Linjen mellan de två hörnen är en fallande skala mellan de två ytterligheterna. Läs upp följande påståenden och be eleverna ställa sig på den plats i rummet där de tycker att påståendet hör hemma.

Pelle säger till Kim; *-Inte för att vara taskig men din tröja är rätt ful!*

Anna säger till Shima; *-Du är superkass på fotboll, äh jag ba' skoja.*

Felicia delar en bild på Malin på internet utan att berätta för Malin.

Petter viskar något till Matthew när Lowe kommer mot dem i korridoren.

Magda och Majken lämnar chatterummet när Nadia loggar in.

Ture snärtar Börje med en handduk i omklädningsrummet. Börje skrattar.

Niklas och Albin är tysta när Charlie knuffar Louise i trappen.

Petra, Klara och Leo står och pratar. När Madeleine närmar sig blir de tysta och tittar upp i taket.

Pablo skämtar om Lars, Lars skrattar inte.

Ulf skrattar och säger att Lars luktar illa, Lars skrattar.

Siri delar Stinas instagrabild och skriver: *Fulaste bilden!*

Elsa och Anna lägger upp en bild på en *kackerlacka* på Instagram och taggar Robin.

OBS! Dessa påståenden kan givetvis bytas ut med andra som kanske känns mer relevanta för just er klass att diskutera. Ni kan även använda dem som underlag för en diskussion istället för att röra er i rummet.

Hans Nyberg och Claes Hartelius

Man pratar ofta om fyra olika sorters mobbning:

Psykisk mobbning: utfrysning och subtila metoder som miner, gester, ignorering, undvikande, suckar och blickar

Verbal mobbning: glåpord, skvaller, rykten, förtal och överdrifter

Fysisk mobbning: tafsningar, slag, sparkar, knuffar, sabotage och förföljelse

e-mobbning: precis som annan mobbning förutom att det sprids via elektroniska kanaler som sms, mail och mms. Det kan vara hot, skitsnack, rykten, blockeringar, att sprida kränkande bilder och videofilmer osv.

Diskutera dessa olika former, är den ena värre än den andra, finns det någon form som klassen accepterar, hur kan man motverka att någon blir utsatt?

TIPS PÅ BRA LÄNKAR FÖR FÖRDJUPNING:

Friends

www.friends.se

Friendsrapporten 2016

<https://friends-brandmanualswede.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2016/08/friendsrapporten-16-webb.pdf>

Bris

www.bris.se

Bris om mobbning

www.bris.se/?pageID=631

Bris och Barnombudsmannen om barns rättigheter i hemmet

https://www.bris.se/upload/Articles/Folder_HVB.pdf

Barnkonventionen

<https://unicef.se/barnkonventionen>

Vårdguiden om mobbning

www.1177.se/Stockholm/Tema/Barn-och-foraldrar/Familjeliv-och-relationer/Forandrad-livssituation/Mobbning/

Vårdguiden om barns rättigheter

<http://www.1177.se/Stockholm/Tema/For-barn--vaga-beratta1/Kanslor-och-hemligheter/Alla-barns-rattigheter/>

Skolverket om mobbning

www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/krankningar-1.201704

Skolinspektionen om mobbning

www.skolinspektionen.se/sv/Anmalningar/Din-ratt-i-skolan-och-forskolan/

Barn och elevombudet om mobbning

<https://beo.skolinspektionen.se/>

Regeringen om barns rättigheter

http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/030407/79755e014e5f5ba8a03a9a2414072f8f/barn_ratt_lattlast.pdf

UMO om barns rättigheter hemma

http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/030407/79755e014e5f5ba8a03a9a2414072f8f/barn_ratt_lattlast.pdf

Föreställningen *Ensamma krigare* spelas på egen scen i Stockholm och på turné i hela landet.

Vi spelar med fördel i klassrum och vill du veta mer kan du kontakta Karin Westholm på karin@pero.se eller 08-458 94 14.

Teater Pero har lång erfarenhet av att arbeta med Skapande skola och våra föreställningar ingår ofta i lyckade projekt. Skapande skola är en utmärkt möjlighet för skolorna att fördjupa och stärka elevernas upplevelse av kultur. Skolan kan t.ex. använda Skapande skolamedel för att köpa in en professionell teaterföreställning.

Vi samarbetar ofta med Dramatoriet och erbjuder workshops med auktoriserade dramapedagoger för den som vill fördjupa upplevelsen och få hjälp med att arbeta vidare med tematiken i föreställningarna.

**TEATER
PERO**

Box 706, 120 02 Årsta
info@pero.se www.pero.se
Kontor 08-458 94 10